

Департамент культури та інформаційної політики
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека
для дітей "Юний читач" Запорізької обласної ради

Казки, прославлені в століттях

До 220-річчя від дня народження німецького поета, дитячого письменника,
казкаря Вільгельма Гауфа

Методичні рекомендації

Запоріжжя
2022

Казки, прославлені в століттях. До 220-річчя від дня народження німецького поета, дитячого письменника, казкаря Вільгельма Гауфа / Методичні рекомендації / укладач Л. Г. Веселова; Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач". – Запоріжжя, 2022. – 16 с.

Методичний матеріал містить інформацію про життєвий та творчий шлях відомого німецького поета, дитячого письменника, казкаря Вільгельма Гауфа, сценарії заходів за його творами. Присвячений 220-річчю від дня народження письменника.

Розрахований на бібліотечних фахівців та широке коло читачів.

Укладач

Людмила ВЕСЕЛОВА

Комп'ютерна верстка

Людмила ВЕСЕЛОВА

Відповідальний за випуск

Лариса ДАНИЛОВА

Казка – наче той горіх.

Ти поспробуй розкуси –
Знайдеш стільки в нім краси,
Стільки мудрої поради,
Стільки вигадки і правди!

Валентин Бичко

2022 року виповнюється 220 років від дня народження відомого німецького письменника Вільгельма Гауфа. Його коротке життя було насичене не зовнішніми подіями, а невтомною творчою працею, внутрішнім напруженням. Доля відвела сину чиновника зі Штутгарта, котрий прийшов у світ 29 листопада 1802 року, надзвичайно короткий час перебування на Землі. Він прожив усього лише неповних 25 років, залишивши по собі дивовижну спадщину. Казки Вільгельма Гауфа належать до класики, яка завжди на часі. "Маленький Мук", "Карлик Ніс", "Пригоди Саїда" – на цих історіях виросло не одне покоління дітей. А все тому, що німецький письменник Гауф був майстром своєї справи: він знав, що цікаво дітям читати, писав у пригодницькому жанрі. Він – один з тих небагатьох авторів, хто вмів зробити з пересічних легенд про привидів і бідняків, які карають злих багатіїв, чарівні, яскраві шедеври, що запам'ятовуються, які цікаво читати і по цей день як дітям, так і дорослим.

Незважаючи на коротке фізичне життя, Гауф продовжує жити у літературі. Сприяє цьому і неодноразова екранізація його казок та оповідань. Недарма ж його ім'ям названа премія дитячої та юнацької літератури – премія Вільгельма Гауфа, а Музей казок Вільгельма Гауфа, відкритий у 1997 році в німецькому містечку Баїрсбронн, користується незмінною популярністю у відвідувачів.

В бібліотеках для дітей на відзначення ювілею відомого казкаря варто організувати заходи з популяризації його творчості. Це можуть бути **книжкові виставки, виставки-портрети, перегляди літератури, літературні імпрези, години цікавих повідомлень, літературні пазли, нон-стоп години, літературні квести, відеоподорожі, казкові вікторини, бенефіс письменника: "Наймолодший казкаря", "Казки, прославлені в століттях", "Світло чарівних казок Вільгельма Гауфа", "У світі казок Вільгельма Гауфа", "Герої казок Вільгельма Гауфа", "Старі казки юного казкаря", "Чарівний світ Гауфа" "На гостини до чарівника Гауфа", "Чарівник казкового дивосвіту", "Світ чарівної казки", "Дивосвіт казок Вільгельма Гауфа", "Життя короткочасне, слава вічна", "Казкова мандрівка від Вільгельма Гауфа" тощо.**

Пропонуємо вашій увазі кілька сценаріїв, які допоможуть організувати роботу з популяризації творчості всесвітньо відомого казкаря.

Літературна пригода "На гостини до чарівника Гауфа"

До заходу варто організувати книжкову виставку за творами письменника та розмістити в залі його портрет.

Перший ведучий: Діти, а чи любите ви казки? *(Діти відповідають)*. А чи знаєте ви, як вони народилися? *(Діти відповідають)*. Нашу планету населяє багато народів. І де народ не жив би – з ним живуть і його казки. Казки ці найрізноманітніші, але в усіх народів світу є казки про боротьбу добра і зла, про дружбу і зраду, вірність і підступність. У казках висміюють боягузів, злих і жадібних людей, а прославляють сміливих, справедливих, добрих. Добро породжує добро – так вчать казки. І всі народи натхненно бережуть цю вікову мудрість у своїх казках і заповідають її своїм дітям та онукам. Тому й називають ці казки народними.

Другий ведучий: Та, крім народних казок, є казки, створені письменниками. Їх називають літературними, або авторськими. Є авторські казки, написані на основі народних, а є створені письменниками самостійно, де сюжет придуманий повністю самим автором. Літературна казка може бути написана прозою або віршами. Кожен народ має своїх письменників, які стали відомими завдяки своїм казкам. Про одного такого казкаря – німецького письменника Вільгельма Гауфа, ми розповімо вам сьогодні. Він придумав свої дивовижні казки понад два століття тому, але вони й досі читаються і дітьми, і, навіть, дорослими з величезною цікавістю. Ці казки перекладено багатьма мовами світу, тож не одне покоління дітей у багатьох країнах мали та й мають можливість насолоджуватись знайомством з казковими героями німецького казкаря.

Перший ведучий: Хто ж такий Вільгельм Гауф, автор цих казок? Письменник народився 29 листопада 1802 року в Штутгарті в родині німецького чиновника, його батько працював секретарем Міністерства внутрішніх справ. Гауф був другим із чотирьох дітей. Коли Вільгельму виповнилося всього сім років, помер його батько, і мати, забравши з собою всіх чотирьох дітей, змушена була переїхати в Тюбінген, в будинок свого батька. У цій сім'ї дуже любили й шанували мистецтво та літературу, тож саме тут, у величезній дідовій бібліотеці, відбувалося перше знайомство хлопчика з літературою. Вільгельм дуже багато читав, а вечорами переповідав прочитане домашнім, намагаючись привести все до гармонії, до щасливого кінця. Тож у майбутнього письменника ще в шкільні роки виявився надзвичайний хист оповідача. Він умів вигадувати цікаві історії, якими захоплювались усі навкруги.

Другий ведучий: У 1818 році його відправили вчитися в монастирську школу, а через два роки він вступив до Університету Тюбінгена. Через скрутні матеріальні обставини сім'ї юнакові не довелося вибирати, на який факультет прославленого університету він піде навчатись: державну підтримку можна було отримати, тільки вивчаючи теологію, і Вільгельм став студентом Протестантської семінарії. Він старанно вчився, але про те, щоб стати пастором, і не думав.

Перший ведучий: Після університету Вільгельм отримав запрошення на репетиторство від міністра оборони генерала барона Ернста Югена фон Хегеля і став наставником його дітей. Місце наставника дітей забезпечувало письменнику скромний

дохід і Гауф взявся писати романи. Він жадібно працював, але не поспішав оприлюднювати своє ім'я. В цей час разом з родиною фон Хегеля Гауф здійснював подорожі Францією та Німеччиною – побував у Парижі, Лейпцигу, Дрездені і навіть у Бремені – батьківщині братів Грімм.

Другий ведучий: Саме для дітей барона фон Хегеля були написані Гауфом його *Mirchen* – чарівні казки. Працюючи з дітьми, Гауф вивчав їхні характери, психологію, здібності й розумів, які книги чи історії дітям цікаві, а які – ні. Так з'явилися на світ "Маленький Мук", "Каліф-лелека", "Карлик Ніс" та інші. Ці чарівні казки увійшли до складу збірника "Альманах казок для синів і дочок знатних станів", виданого у листопаді 1825 року. Вони стали нечувано популярними в усіх країнах, де розмовляли і читали німецькою мовою, а згодом і у цілому світі. Тож Гауф планував випускати альманахи казок щорічно.

Перший ведучий: Гауф дуже цікавився фольклором, ретельно його збирав і вивчав. Не зникло і його захоплення античною літературою та історією. Саме тоді він почав писати історичні романи. У квітні 1826 року в Штутгарті виходить його історичний роман "Ліхтенштейн. Романтична сага з історії Вюртемберга", який був визнаний сучасниками письменника. Лицарський роман, написаний в стилі Вальтера Скотта, розповідає про перипетії долі герцога Ульріха Вюртембергського. Цей роман набув величезної популярності в Німеччині, і особливо на землях Швабії, оскільки розповідає про один з найцікавіших моментів історії цього краю.

Другий ведучий: До слова, в історію німецької літератури Гауф увійшов як основоположник жанру історичного роману. Після смерті письменника інтерес публіки до його роману "Ліхтенштейн" зріс надзвичайно. Протягом всього 19-го століття його багаторазово перевидавали, за романом ставилися п'єси і музичні спектаклі, в магазинах іграшок продавалися фігурки і декорації для домашнього тіньового театру. Сам замок, описаний в романі, став знаменитим, і через 15 років після смерті Гауфа був перебудований власником, герцогом Вільгельмом Вюртемберзьким, в неоготичному стилі, щоб його вигляд більше відповідав лицарському духу роману.

Перший ведучий: 1827 рік виявився для Гауфа досить насиченим: на початку року він стає редактором престижної штутгартської газети "Моргенблат", багато пише, зокрема, він публікує кілька коротких новел, а також віршів, які дуже швидко стали народними піснями. Щасливі події сліднують одна за одною: нарешті-то Вільгельм може одружитися зі своєю кузиною Луїзою Гауф, з якою був заручений вже кілька років і в яку був закоханий з дитинства. Проте їхнє щастя було недовгим. У серпні 1827 року Гауф відправився в Тіроль збирати матеріали для свого нового історичного роману. Подорож проходила важко, і в дорозі письменник захворів. Довелося повертатися додому. У Штутгарті йому стало трохи краще, але незабаром хвороба повернулася. Лікарі поставили невизначений діагноз – "нервова гарячка". 10 листопада дружина письменника народила дочку Вільгельміну, а 18 листопада Вільгельм Гауф помер.

Йому на той час виповнилось лише 24 роки. Письменника поховали на старовинному кладовищі у Штутгарті.

Другий ведучий: За недовгі п'ять років своєї літературної діяльності Вільгельм Гауф встиг більше, ніж деякі письменники встигають за все життя. Крім дивовижних казок, написаних ним для дітей, з-під його пера також вийшло кілька історичних романів, багато новел, оповідань, віршів та безліч інших творів.

Перший ведучий: Твори Вільгельма Гауфа стали вагомим вкладом у німецьку літературу. Та все ж всесвітню славу принесли йому не романи, а новели та казки. Він встиг укласти три альманахи казок. Ці альманахи, як ми вже говорили, об'єднані спільною назвою "Казки для синів і дочок вельможних станів". Всі вони побудовані за одним принципом: вигадливі історії розповідають один одному люди, випадково зведені долею, – купці, які подорожують з караваном по пустелі і хочуть скоротати час на довгих стоянках, невільники, які повинні розважати олександрійського шейха, постояльці підозрілої харчовні в Шпессарті, змушені всю ніч не спати, щоб розбійники не застали їх зненацька.

Другий ведучий: Так, Гауф зібрав і обробив велику кількість казок, прагнучи внести поезію у буденне життя пересічної людини. "Світ дорослих, – говорив він у казці "Холодне серце", – давно втратив довіру до прекрасної королеви Фантазії та її доньки – Казки. Та й навіщо може знадобитися казка тим, що за багатство, за дзенькіт монет готові продати власне серце, убити найближчих".

Перший ведучий: Вільгельм Гауф почав писати свої казки під впливом братів Грімм, використовуючи, крім сюжетів німецьких народних казок, арабський фольклор – це, зокрема, казки "Каліф-лелека", "Маленький Мук" та ін. Головні дійові особи в них – діти бідняків, що зазнають страждань внаслідок соціальної несправедливості, жорстокості людей. Зокрема, у казці "Маленький Мук" письменник викриває короля, співчуває знедоленому доброму хлопчикові Муку. Проте кінець її інший, ніж у народних казках. Маленький Мук залишається самотнім і нещасливим до самої смерті. Тож автор використовує фольклорні мотиви, але доповнює їх хроніками, історичними документами, не обмежуючи себе тільки конкретним казковим матеріалом і не прагнучи зберегти традиційні канони казки, коли вона обов'язково має закінчитись щасливим фіналом.

Другий ведучий: Тож, у першому альманасі під назвою "Караван" оповідачами є купці, що відпочивають на привалі та згадують пригоди і випадки, які трапилися з ними на екзотичному Сході. Другий альманах – "Олександрійський шейх", що вийшов через рік, також складають східні казки. А ось до третього альманаху "Шинок в Шпесарті", який вийшов, на жаль, вже після смерті його укладача, увійшли казки німецького Середньовіччя.

Перший ведучий: Містичні, іноді страшні, іноді сумні казки Вільгельма Гауфа просякнуті духом Сходу, але в той же час, позбавлені звичайної східної мішури. Він один із тих небагатьох авторів, які вміли зробити з пересічних легенд про привидів і

бідняків, що карають злих багатіїв, чарівні шедеври, які цікаво читати як дітям, так і дорослим. Казки "Караван", "Про Каліфа-лелеку", "Корабель-привид", "Відрубана рука", "Маленький Мук", "Казка про вдаваного принца", "Олександрійський шейх та його невільники", "Карлик Ніс", "Мавпа у ролі людини", "Їдальня в Шпессарті", "Холодне серце", "Пригоди Саїда" назавжди вписали ім'я Вільгельма Гауфа в історію світової літератури.

Другий ведучий: Основна увага в казках Гауфа зосереджена на долі окремо взятої людини, за її несподіваними поворотами спостерігає сам оповідач, а разом з ним слухачі і читачі. У результаті на наших очах відбувається неймовірне: виявляється, що у житті будь-якої людини, незалежно від її соціального становища, життєвого досвіду, роду занять може відбуватись багато дивовижного і незвичайного. Гауфф уміє зображувати життя людини як диво, а тому нас однаковою мірою захоплюють і розповідь про вугільника зі Шварцвальда Петера Мунка, і про відважного молодецького малюка Мука, який вирушає мандрувати світами в марних пошуках любові та співчуття, і про сина кравця Карлика Носа, і про кравецького підмайстра Лабакане, і про багдадського каліфа Хасида.

Перший ведучий: Так, у казках Гауфа царює свій неповторний колорит. Письменник майстерно створює своєрідний казковий світ, який дивним чином стає часом настільки реальним, що важко визначити перехід реалістичного оповідання до казкових подій. Автор навмисно веде нас в такі місця, де втручання чарівних сил передбачається як би само собою: то це таємничий для європейця Схід з його екзотичною атмосферою, то середньовічна німецька харчевня серед дрімучого лісу. Ми очікуємо чудес, і письменник нам їх дарує.

Другий ведучий: Твори Вільгельма Гауфа не тільки пройняті духом містики і чародійства, а й написані в легкому для сприйняття стилі, тому залишаються популярними і дотепер. Ці казки давно і цілком заслужено знані в усьому світі. Багато разів видавались вони і в Україні. Вперше вийшли друком 1911–1913 рр. у Києві в перекладі Олександра Олеса з ілюстраціями І. Бурячка.

Перший ведучий: Так, за одні лише казки Гауфа можна вважати геніальним письменником і читати їх не тільки в дитячому, а й у дорослому віці. Та варто наголосити, що окрім казок Гауф писав вірші, есеї, статті, новели, а в історію німецької літератури, як ми вже говорили, ввійшов передусім як основоположник історичного роману. Тож, любі наші друзі, вирушаймо в цікаві мандри разом з персонажами цих книг, змагаймося разом з ними проти тих, хто чинить зло, і вболіваймо за долю тих, хто чинить добро.

Казкова вікторина "У світі чародійника Вільгельма Гауфа"

1. Де відбулось перше знайомство Вільгельма Гауфа з книгами, що вплинули на формування його світогляду? *(у величезній дідовій бібліотеці при переїзді до його будинку після смерті батька);*

2. З яких частин складається тритомник альманахів "Казки для синів і дочок вельможних станів"? (*"Караван", "Олександрійський шейх", "Шинок в Шпесарті"*);

3. Який спогад з дитинства присутній у більшості казкових творів В. Гауфа? (*втрата у ранньому віці батька*);

4. Що об'єднує альманахи казок Вільгельма Гауфа? (*у них завжди присутній дорослий оповідач*);

5. Які казки найчастіше брались за основу при написанні Гауфом своїх власних казок? (*казки "Тисячі й однієї ночі"*)

6. У казці Гауфа "Каліф – лелека" згадується скринька з порошком і рукопис, що додавався до неї. Якою ж мовою був написаний рукопис? (*він був написаний латиною*);

7. Яка одна-єдина умова була поставлена перед героями казки "Каліф – лелека", коли вони, понюхавши чарівний порошок, проголосять потрібне заклинання, щоб перетворитися на тварину або птаха? (*ні в якому разі не можна було сміятись, інакше чарівне слово, що повертає перетворюваному людський вигляд, зникає з пам'яті*);

8. Головні герої казки Гауфа "Каліф – лелека" – Каліф і його радник. Якого віку вони були? (*радник говорив Каліфові я – старий, а ви – чоловік молодий. Насправді, слова про молодість Каліфа – це приховані лестощі. Вірніше було б сказати, що радник був трохи старший від Каліфа*);

9. А яким був сімейний стан цих героїв? (*радник був одружений, а Каліф – неодружений*);

10. Скільки років прожив вчений з казки "Молодий англієць" в місті, де розгорталися подальші події? (*він прожив не менше десяти років, бо зазначено, що вчений з'явився, коли оповідач був десятирічним хлопчиком, але й коли йому минуло вже двадцять років, вченого все ще називали "приїжджим"*);

11. Ким за професією був Петер Мунк, герой казки Гауфа "Холодне серце"? (*Петер Мунк був вугільником*);

12. Як Петер Мунк знайшов забуту сходинку чарівного заклинання? (*він почув щось схоже на потрібну риму в пісні, проходячи повз хлопців, що її співали*);

13. З якого каменю було виготовлене серце, яким замінив живе серце Петера Мунка Міхель – Голандець? (*це серце було виготовлене з мармуру*);

14. Чому з Маленького Мука глузували вуличні хлопчаки-розбишаки і коли вони перестали це робити? (*бо він був потворним карликом. А перестали це робити, коли дізнались про його чарівні пригоди. "Я розповів своїм друзям про чудові пригоди карлика, і ми так полюбили його, що нікому вже в голову не приходило його дразнити", – говорить автор*);

15. Хто прирік Маленького Мука на злиденність? (*після смерті батьків його виганяють з дому жорстокі родичі*);

16. Якими чарівними предметами володів Маленький Мук? (*це черевики-скороходи, тростина-шукач скарбів, чарівні фініки*);

17. Завдяки чому Маленький Мук долає всі труднощі? (завдяки своєму розуму, спритності, кмітливості він отримує назад свої скарби і віддячує королю за завдані кривди);

18. Як Маленький Мук покарав віроломного короля? (він залишив його на все життя з осячими вухами. "Віроломний королю, – сказав він, – ти невдячний за вірну службу, тож нехай тобі заслуженою карою буде твій спотворений образ. Я залишаю тебе з цими вухами, щоб вони кожного дня нагадували тобі про Маленького Мука");

19. Як у казці "Маленький Мук" звали царя, який закопав частину своїх скарбів, щоб їх не знайшли вороги? (Саїд);

20. Де знаходиться Музей казок Вільгельма Гауфа? (у німецькому місті Баїрсбронн).

Літературна імпреза "Чарівник з теплим серцем"

Захід веде бібліотекарка в образі Феї. Інші учасники: Мама Вільгельма Гауфа, маленький Віллі Гауф та герої його казок – Маленький Мук, Петер, Карлик Ніс, Каліф. У залі, де проходитиме захід, варто оформити виставку творів Вільгельма Гауфа. Доречним буде також показ слайд-презентації за казками письменника.

Фея: Добрий день, діти! Пізнаєте мене? Я – казкова Фея. Скажіть-но мені, хто з вас любить казки? (діти відповідають). А хто з вас вірить, що феї існують насправді? (діти відповідають). Сьогодні я хочу познайомити вас з одним хлопчиком. Він дуже любив казки і вірив в існування фей. Потім він виріс і став одним з найулюбленіших письменників-казкарів. І звать його Вільгельм Гауф. Правда жив він у Німеччині понад 200 років тому, але ж для казкових фей ні час, ні відстань – не перешкода. Тож приготуйтеся, діти, ми перенесемось зараз у самий початок XIX століття у невеличке німецьке містечко Тюбінген...

Звучить тиха музика. На екрані – панорама міста.

У залі з'являється Віллі з мамою. Мама тягне його за руку, він упирається.

Віллі: Ну, мамо, будь ласка, я не хочу туди йти, не веди мене...

Мама: (зупиняється) Віллі! Не будь впертим хлопчиком. Адже вдома ми з тобою домовлялись, що сьогодні підемо на прийом до пана вчителя богословської семінарії і ти будеш гарно поводитись.

Віллі: Але, мамусю, я не хочу вчитися на священика.

Мама: Віллі! Але ж ти хочеш, коли виростеш, вступити до університету, правда? Але ти знаєш, як скрутно нам доводиться після смерті твого батька. Я не зможу оплачувати твоє навчання, а в семінарії ти будеш навчатись безкоштовно, а потім тебе візьмуть зразу до університету.

Віллі: А коли я закінчу університет, я зможу писати казки?

Мама: Ти зможеш робити все, що завгодно. Ну, пішли, пан вчитель вже чекає нас. *(Виходять. З'являється Фея).*

Фея: Так, діти, маленький Віллі Гауф зовсім не хотів вчитись на священика. Ми з вами вже знаємо його секрет: більш за все на світі йому подобалось читати казки. А ще вигадувати їх самому, а потім розповідати ці історії своїм сестрам. Але становище його сім'ї дійсно було на той час скрутним. Ще зовсім недавно всі вони жили у столиці герцогства Вюртемберг – місті Штутгарті, де батько Віллі служив у міністерстві. Але трапилась біда – одного разу він чимось прогнівив свого повелителя, герцога, і той без усякого суду наказав кинути свого підданого до в'язниці. Цілий рік провів батько Віллі у тюрмі, а коли вийшов звідти, то захворів і помер. Тож осиротіла сім'я, що залишилась без годувальника, була вимушена переїхати до Тюбінгена, до будинку діда, маминого батька. Там найбільшою втіхою для маленького Віллі стала величезна дідова бібліотека. В ній були романи, п'єси, книги про подорожі і пригоди і, звичайно ж, казки. Багато-багато казок... А хто з вас, діти, здогадається, яка книга у хлопчика була найулюбленішою? *(діти відповідають).* Вірно, це збірка казок "Тисяча і одна ніч". Це найбільша збірка казок сходу. І, мабуть, тепер нам буде зрозуміло, чому в казках Вільгельма Гауфа можна зустріти каліфів, візирів, індійських та арабських принцес, багатих купців у візерунчатих халатах, з караванами верблюдів, – дарма, що сам Гауф там ніколи не був. Але тихше! Ви чуєте? Маленький Віллі повертається! *(Заходить Віллі).* Здрастуй, Віллі Гауф!

Віллі: Добридень, пані! Звідки ви мене знаєте?

Фея: Ах, Віллі, тебе знаю не тільки я, тебе знають і всі наші маленькі друзі, хоч вони, навіть, і не народилися ще у твої часи. І тебе знатимуть багато інших дітей, котрі ще не народились.

Віллі: Ви смієтесь наді мною, шановна пані! Звідки ж вони будуть мене знати?

Фея: Вони не тільки знатимуть тебе, маленький Віллі. Вони тебе любитимуть за ті чудові казки, що ти їм подарував.

Віллі: Це правда, я люблю читати і сам вигадую казки, але розповідаю їх лише своїм сестрам і, іноді, мамі.

Фея: Та незабаром ти виростеш, Віллі. Я відкрию тобі таємницю: ти станеш справжнім казкарем!

Віллі: Це правда?

Фея: Звісно, правда! Адже в тебе є все, що потрібно для цього: фантазія, що живе у твоїй душі, і гаряче серце, що б'ється у твоїх грудях. Подивись навкруги: що ти бачиш?

Віллі: Це Тюбінген – місто, в якому я живу. Перехожі поспішають вулицями у своїх справах...

Фея: Подивись-но уважніше на них, і ти побачиш, що за кожним із них приховується казка, он, бачиш, пройшов маленький хлопчик з великим кошиком зелені?

Віллі: Я часто його бачу. Його матінка торгує зеленню на базарі, а він допомагає їй.

Фея: А он бачиш того високого, похмурого, гарно одягненого пана?

Віллі: Так... Ой, як брутально він поводить: зіштовхує оту маленьку стару жінку з дороги. Певно, в нього холодне серце.

Фея: Ти правий, Віллі. Воно в нього не просто холодне. У нього кам'яне серце.

Віллі: Зі справжнього каменю?

Фея: Так, зі справжнього каменю. А он, подивись, іде маленький чоловічок, у чалмі, халаті і великих туфлях.

Віллі: Признатися чесно, ми з дітьми часто дражнимо його, коли зустрічаємо на вулиці.

Фея: Ви не будете дражнити його, коли довідаєтесь про дивовижну історію його життя. А там, дивись, бачиш – чорногуз злетів на дах?

Віллі: Так, бачу! Ой, який поважний. Він, напевно, думає, що він не птах, а якийсь солідний пан. Невже і за ним приховується казка?

Фея: Авжеж, Віллі, тільки звернись до своєї фантазії, і вона допоможе тобі зібрати цих героїв разом, і кожен розповість тобі свою історію. *(Фея і Віллі виходять. З'являються Каліф-лелека, Маленький Мук, Карлик Ніс, Петер).*

Петер: Геть з дороги, ми поспішаємо у важливих справах!

Маленький Мук: Вибачте, пане, але чому ж ви гадаєте, що ваші справи важливіші за наші? Я, наприклад, служу у короля скороходом і сам поспішаю у дуже важливій справі.

Карлик Ніс: А мене мама послала віднести товар одній старенькій бабусі. Живе вона далеко, а я хочу повернутися до темноти.

Каліф: А стосовно мене...

Петер: Цього ще не вистачало! Птахи, лелеки, киш звідси!

Каліф: Дякуйте Аллахові, незнайомцю, що я знаходжусь у цю мить не в своєму людському образі, бо насправді я багдадський каліф Хасид, і те жалюгідне оперення, у якому ви мене бачите, – це все підступи мого ворога, чарівника.

Маленький Мук: Годі, не будемо сперечатися. Ви бачите, ми тут не одні, то нехай кожен з нас розповість свою історію, і тоді стане ясно, в кого справи важливіші. Може, кому-небудь із нас зовсім не варто поспішати туди, куди він іде.

Петер: Що ж, тоді я почну першим. Звуть мене Петер Мунк. Мій батько заробляв на життя тим, що перепалював дрова на вугілля і продавав його у місті. Проте робота ця мені ніколи не подобалась. Вона була надто брудна, а грошей приносила мало. Від своєї матері я чув, що в лісі живуть злий і добрий духи. Злого звуть Голандець Міхель, а доброго – Скляний Чоловічок. І от спало мені на думку попросити когось із них допомогти мені розбагатіти. Спочатку пішов я до Скляного чоловічка. Думав попросити в нього грошей.

Карлик Ніс: А він не дав? Про нього ж кажуть, що він добрий.

Петер: Дав то й дав, але з умовою, що я куплю на ці гроші скляний завод і буду на ньому трудитись. Хіба ж це допомога? Хочеться ж і в трактирі посидіти, і потанцювати, і пограти в карти, коли ж тут працювати? Справи мої йшли усе гірше й гірше, втратив я свій завод, збіднів і вирішив піти до Голандця Міхеля. І Міхель таки допоміг мені. Грошей він пообіцяв мені стільки, скільки я забажаю і без усякого труда! А в обмін він попросив таку дрібничку, що навіть не варто уваги!

Каліф: Ні, все ж таки скажіть нам, шановний пане Петере. Що ж ви віддали Міхелю?

Петер: Не на твій лелечий розум, дурна птице!

Карлик Ніс: А може, ці молоді пани знають? *(звертається до дітей)*. Чи ви не знаєте випадково, що взяв у Петера Міхель в обмін на свої гроші?

Петер: Гаразд, все скажу. Міхель взяв у мене серце, а в груди вклав серце з мармуру.

Маленький Мук: Та від такого серця у грудях, мабуть, дуже холодно!

Петер: Це дрібниця! Гаряче серце не зітріє взимку! Ліпший засіб – це вишнева наливка, а влітку, у спеку, з ним, навіть, дуже приємно. Натомість мене тепер не мучать ні тривоги, ні страх, ні жалість – те, що мучило колись моє дурне справжнє серце. І мушу вам сказати, що найрозумніші люди в нашому краї давно вчинили так, як я. Вони пішли до Міхеля, взяли в нього гроші і залишили йому свої серця. Міхель зберігає їх у скляних банках в своїй шафі. І ви б бачили, скільки там баночок...

Каліф: То куди ж ви тепер поспішаєте, Петере Мунк, зі своїм кам'яним серцем?

Петер: Річ у тім, що при такому багатстві вирішив я якось одружитись. Жінку вибрав собі найкрасивішу, хоч і з бідної сім'ї, зате вона добре вела моє господарство. Одне тільки погано: кожен жебрак міг її розжалобити, кожен міг у неї щось попросити. І лаяв я її, і карав, та вона все одно в чергове подала жебракові окраєць хліба. Не витримав я і вдарив її, вона й упала за мертво, і тут виявилось, що той жебрак – Скляний Чоловічок. Хотів я його провчити, та він так штовхнув мене, що я впав і знепритомнів. Коли ж прийшов до тями, то поруч не було ні моєї дружини, ні Скляного Чоловічка. І згадав я, що під час нашої першої зустрічі Скляний Чоловічок пообіцяв мені виконати три бажання, а виконав лише два. Тож і вирішив я, що навідаюсь ще раз у ліс і нагадаю йому про те третє бажання. От тільки що попросити, поки що не знаю. Як ви думаєте, діти? *(діти відповідають)*. Так, ви праві, піду до Скляного Чоловічка і спитаю у нього поради, як повернути мені від Міхеля моє живе гаряче серце. *(йде)*.

Каліф: Це дійсно важлива і достойна справа. Ну а ти, юний друже, ти, здається, поспішаєш за дорученням своєї матері...

Карлик Ніс: Авжеж, я поспішаю, але зовсім не тому, що мені так хочеться. Звуть мене, панове, Якоб. Я допомагаю своїй матері продавати на базарі зелень. Зазиваю покупців, ношу важкі кошики. І саме сьогодні до нас підійшла така дивна, така страхотлива баба, яку ми з матусею ніколи раніше не бачили. Вона була вся у лахмітті, мала маленьке зморщене личко, червоні очі і гострий гачкуватий ніс до самого підбо-

ріддя. Вона стала порпатися у наших кошиках своїми противними пальцями, перерила всі кошики і сказала, що у нас поганий товар. Я тоді сказав їй, щоб вона була чемнішою і не пхала свого довгого носа у наш товар, не трясла своєю головою, бо вона в неї відвалиться і впаде до нашого кошика. Стара відповіла мені, що у мене ніс виросте ще довший, ніж у неї, а шия зникне зовсім, і голова втягнеться в плечі. Тут вона купила у матері шість капустяних качанів і сказала, що їй важко самій донести їх додому, тож матуся пожаліла її і звеліла мені віднести кошик додому до старої. А я так не хочу до неї йти, я так її боюся... Але ж я не можу не послухати матусі. Що ж мені робити?

Каліф: Так, це питання не з легких. Посидь поки з нами, юний друже, і послухай мою історію. Як я вже казав, я не завжди був лелекою. Я каліф Багдаду Хасид. Одного разу до мого палацу підійшов мандрівний торговець, і я купив у нього табакерку з чорним порошком, у якій ще була записка на незнайомій мові. Я зібрав усіх вчених з усього міста, але тільки один з них зміг прочитати цю записку. У ній говорилося, що той, хто понюхає цей порошок і промовить чарівне слово, зможе перетворитись в будь-якого звіра чи птаха і буде розуміти його мову. Коли ж він знову захоче стати людиною, то повинен промовити те саме слово. Але увесь цей час не можна сміятися, інакше чарівне слово буде забуте і можна назавжди залишитися в новому образі. Далі, як ви здогадуєтесь, я взяв табакерку, пішов на луг, понюхав порошок, сказав чарівне слово і став лелекою. Поруч ходило багато інших лелек і я підслухав їхню розмову. А потім одна лелечиха розсмішила мене, я засміявся і... забув чарівне слово. Але я не втрачаю надії на те, що колись я поверну собі людський образ. Що ви про це думаєте, друзі мої?

Маленький Мук: А тепер послухайте мою історію. Всі звуть мене Маленький Мук. І я дійсно служив у короля скороходом. А трапилось це завдяки дуже дивним подіям. Після смерті мого батька я залишився зовсім один. І відправився шукати щастя. Ішов день і коли вже зовсім вибився із сил – аж побачив зовсім незнайоме місто. З одного будинку визирнула якась старенька і стала кричати: "Обід, всі на обід!". Тому я й увійшов у цей будинок. В середині ж я побачив, що там бігає сила-силенна котів. Тут стара побачила мене і спитала, що я тут роблю. Це ж вона кликала на обід своїх котиків. Але вона дозволила мені залишитися і доглядати за котятами. Уявляєте, ці коти виявились такими зловредними! Як тільки хазяйка виходила з дому, вони починали біситись і перевертали все догори дном. Коли ж стара поверталась, коти все звертали на мене. Тому я вирішив піти звідти. І взяв з собою в дорогу хазяйчині черевики і тростину в якості плати за свою роботу, бо ж стара мені зовсім не платила. Я ще не знав, що черевики і тростина були чарівні! Хто взував черевики – міг бігти швидше за всіх у світі, а тростина стукала сама собою в землю у тому місці, де був закопаний скарб. Коли я дізнався про секрет цих речей, то подумав, що найкраще для мене – стати королівським скороходом. І я ним став. Король був дуже задоволений мною. Але решта його слуг заздрили мені, незлюбили мене. Я подумав, що якщо я знайду скарб і роздам його, то до мене всі будуть ставитись добре. Та даремно: мене навпаки звинуватили в

крадіжці і заарештували. Тому, щоб не потрапити до в'язниці, мені довелося розкрити королю секрет черевиків і тростини... А король після моєї розповіді відібрав їх у мене, а мене прогнав. Сам не свій від горя, я опинився у дрімучому лісі, а коли захотів їсти, то не знайшов на деревах нічого їстівного, окрім фініків. Але як тільки я з'їв кілька фруктів, у мене виростили величезні вуха і довгий-довгий ніс. Потім я зірвав фініки з іншого дерева, з'їв їх – і все стало як раніше. І тут я подумав, що за допомогою цих фініків я зможу повернути собі свої черевики і тростину і покарати нечесного короля. Як ви думаєте, діти, що я повинен тепер зробити? (*діти відповідають*). Дякую, я, мабуть, так і зроблю.

Каліф: Ну що ж, мої юні друзі, ми приємно провели час разом, а тепер нам пора кожному йти у своїх справах. (*Всі герої казок виходять. Повертаються Фея і Віллі*).

Віллі: І що ж далі? Вони пішли. Казки закінчились?

Фея: Так, вони пішли, але казки зовсім не закінчились. Ти допишеш їх сам, коли виростеш. А тепер біжи додому. Там твоя матінка, напевно, вже непокоїться, куди ти пропав.

Віллі: Так, я піду. До побачення!

Фея: До побачення, Віллі Гауф! А ви, діти, якщо захочете дізнатися, що трапилось із нашими героями потім, візьміть у нас в бібліотеці казки Вільгельма Гауфа, і він сам розповість вам всі ці історії від початку до самого кінця. А мені теж вже час з вами прощатися. До побачення! До нових зустрічей з казковими героями!

Тест-вікторина "Упізнай героя" **(за казкою "Маленький Мук")**

1. "... був уже старий, але на зріст він так і лишився зовсім крихітний. Уся постать його мала чудернацький вигляд: на маленькому кволі тільці стирчала величезна голова, набагато більша, ніж у інших людей. ... жив у великому будинку сам-один. Навіть їжу він варив собі сам. У місто він виходив раз на місяць, і якби щодня опівдні над його дахом не з'являвся густий дим, ніхто б не знав, живий він чи помер.". Про кого йдеться? (*про Маленького Мука*);

2. "Ти вже давно зносив свої дитячі черевички, – казав він карлику, – а все бавишся, як немовля.". Кому належать слова? (*батькові Мука*);

3. "Сюди, сюди! Спішіть до їди. Я стіл накривала, Щоб вам смакувало! Сюди, сюди, Спішіть до їди!". Кому належать слова? (*пані Агавзі*);

4. "Ні, я призначаю тебе моїм особистим скороходом. Ти завжди будеш при мені і виконуватимеш мої доручення. А за твою службу ти матимеш щедрю винагороду." Кому належать слова? (*королю*);

5. "Якщо мені пощастить знайти скарб, – міркував він, – то вони перестануть ненавидіти мене". Кому належать слова? (*Маленькому Муку*);

6. "У вашій казні, ваша величносте, не вистачає значно більше, і я ладен поклястися, що це золото вкрадено з королівської скарбниці.". Кому належать слова? (*скарбнику*);

7. "Я обіцяв подарувати тобі життя, і я дотримаю свого слова. Але мені здається, що є в тебе ще якась таємниця. Тому ти сидітимеш у башті доти, доки відкриєш, що саме допомагає тобі так швидко бігати.". Кому належать слова? (*королю*);

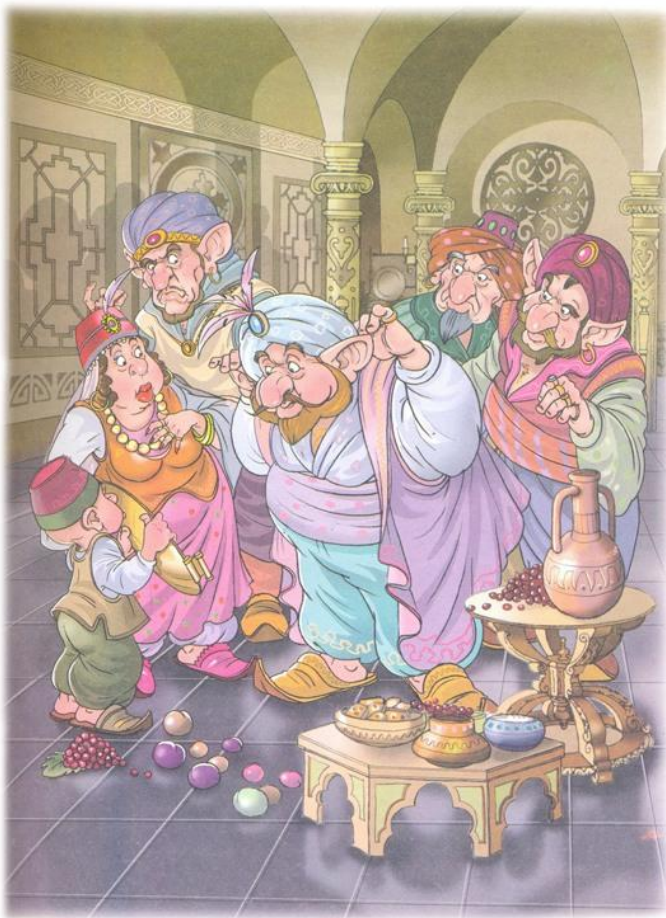
8. "Так мені й треба! – закричав бідолаха. – Я заслужив ці осячі вуха за те, що, як справжній осел, розтоптав своє щастя ногами.". Кому належать слова? (*Маленькому Муку*);

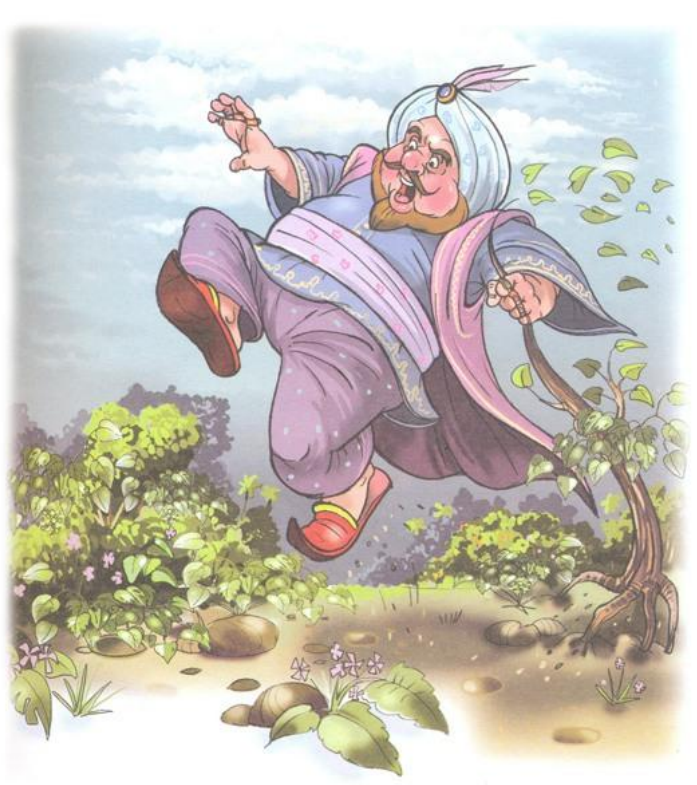
9. "Ага, оце ласощі якраз для короля, – сказав він. – Скільки ти хочеш за весь кошик?" Кому належать слова? (*кухареві Агулі*);

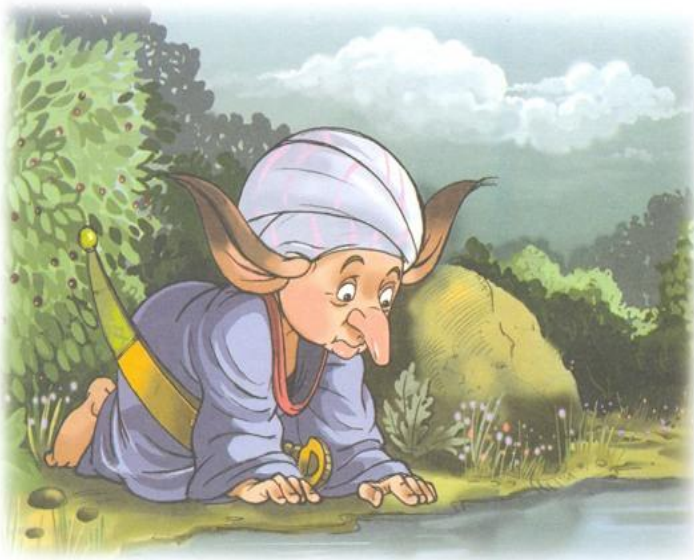
10. "Невдячний королю, – сказав він, – за віддану службу ти відплатив мені злом. То хай же ці довгі вуха залишаються тобі навіки на згадку про Маленького Мука.". Кому належать слова? (*Маленькому Муку*).

Конкурс-пазл "Хто швидше"

Бібліотекар пропонує дітям якнайшвидше правильно скласти ілюстрації, розрізані на маленькі частинки (в даному випадку до казки "Маленький Мук"), а потім написати власне продовження казки. Переможець отримує приз.

Бібліографія

Твори письменника

Гауф, В. Казки / В. Гауф. – Київ : Школа, 2006. – 221 с. : іл. – (Казкова планета).

Гауф, В. Каліф-чорногуз : казка / В. Гауф. – Київ : Веселка, 1992. – 24 с. : іл.

Гауф, В. Карлик Ніс / В. Гауф. – Київ : ВД-Артект, 2017. – 28 с. : іл.

Гауф, В. Маленький Мук : сказки, наклейки, задания / В. Гауф. – Харьков : Клуб Семейного Досуга, 2013. – 48 с. : ил. – (Золотая коллекция сказок).

Гауф, В. Маленький Мук / В. Гауф. – Київ: Альтерпрес, 1998. – 32 с. – (Шкільна бібліотека – учням).

Гауф, В. Малий Мук : казки / В. Гауф. – Київ : Країна Мрій, 2011. – 288 с. : іл.

Гауф, В. Сборник сказок / В. Гауф. – Донецк : Донеччина, 2004. – 223 с. : ил. – (Великие сказочники).

Гауф, В. Удаваний принц / В. Гауф. – Київ: Балтія-Друк, 2016. – 48 с. : іл. – (Улюблені казки).

Література про його життя та творчість

Мокеєва, Л. Вільгельм Гауф "Маленький Мук". Урок позакласного читання, 5 клас / Л. Мокеєва // Всесвітня література в сучасній школі. – 2014. – № 3. – С. 28-31.

Прокопенко, Н. Засудження в казці В. Гауфа "Холодне серце" людської жаги до збагачення / Н. Прокопенко // Зарубіжна література в школі. – 2018. – № 9-10. – С. 76-78.

Циганкова, Л. Сенс зображення пригод головного героя казки Вільгельма Гауфа "Маленький Мук" / Л. Циганкова // Зарубіжна література в школах України. – 2015. – № 7-8. – С. 77-79.

Електронні ресурси

https://uk.wikipedia.org/wiki/Вільгельм_Гауфф

Казки Вільгельма Гауфа <https://derevo-kazok.org/kazki-villgelma-gaufa/>

Вільгельм Гауфф – біографія, факти з життя <https://calendate.com.ua/person/3036>

Вільгельм Гауфф. Біографія <https://www.ukrlib.com.ua/bio-zl/printit.php?tid=5459>

Вільгельм Гауфф <https://megaznaika.com.ua/vilhelm-hauf/>

Комунальний заклад "Запорізька обласна
бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради

69006
м. Запоріжжя,
вул. В. Лобановського, 14

Телефони: (061) 236-85-62
236-85-63
236-86-27
236-86-49

Електронна пошта: zobd@ukr.net
Сайт: <http://zobd.zp.ua>